

NIJE

TALUM, d.d., KIDRIČEVO
2325 KIDRIČEVO

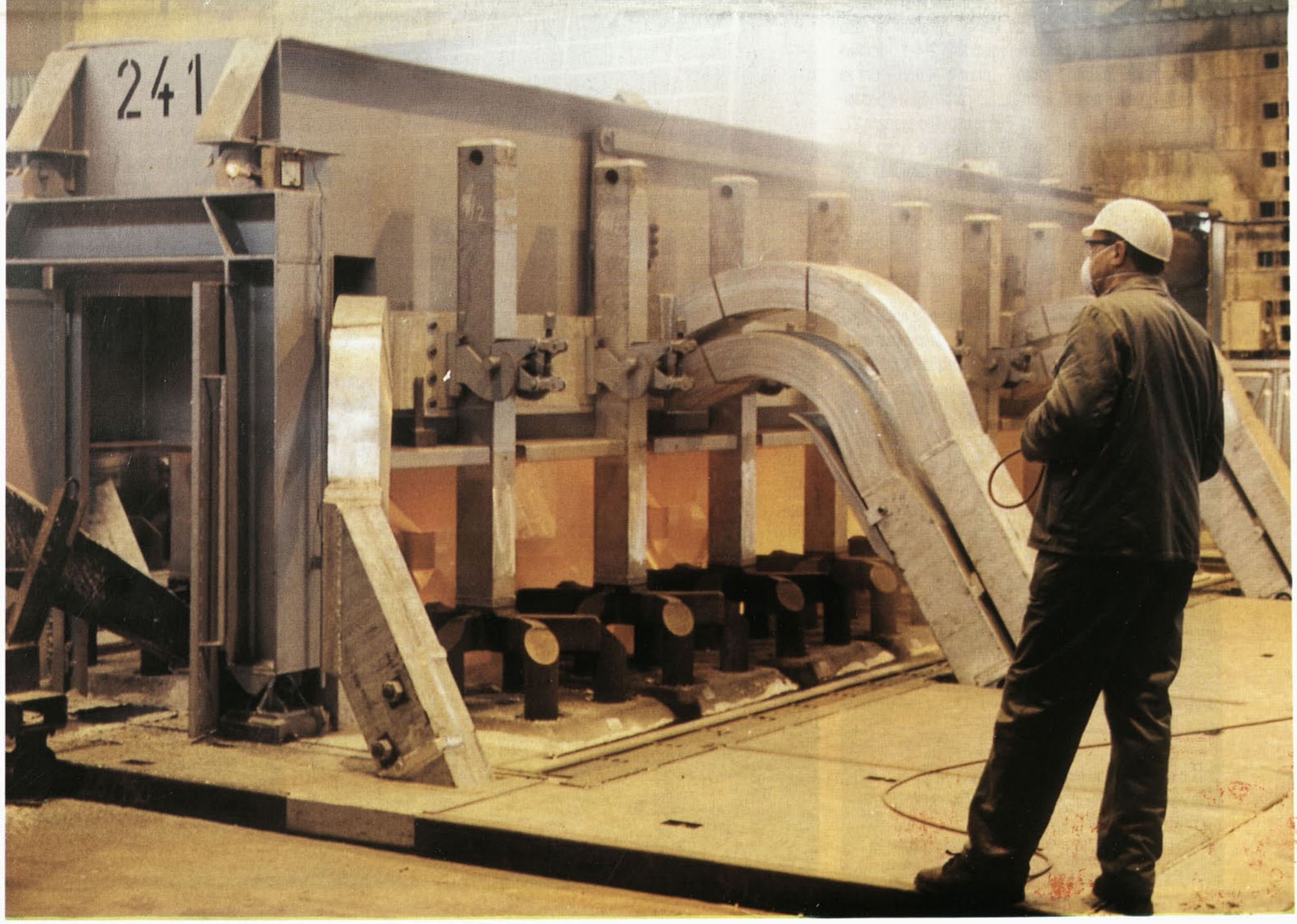
KIDRIČEVO
34. 3. 02
2325

ŠTUDIJSKA IN LJUDSKA
KNJIŽNICA
Trg svobode 1
2250 PTUJ

Aluminij

Časopis družbe Talum, d.d., Kidričevo

februar 2002 / številka 2 / leto XXXIX

Zagon

»Naj bo prihajajočih 365 dni čisti, čisti tok«. S temi besedami nas je na tovarniškem koledarju, kot s popotnico v leto 2002, nagovoril pisatelj Aleš Šteger. Kaj je pesnik hotel povedati s pojmom *čisti tok*? Nam, ki smo »zastrupljeni« z aluminijem, takoj zabrni v glavi – električni tok. Tokrat smo se zmotili. Obstajajo namreč še pomembnejši tokovi od električnega, to velja tudi za proizvodnjo aluminija!

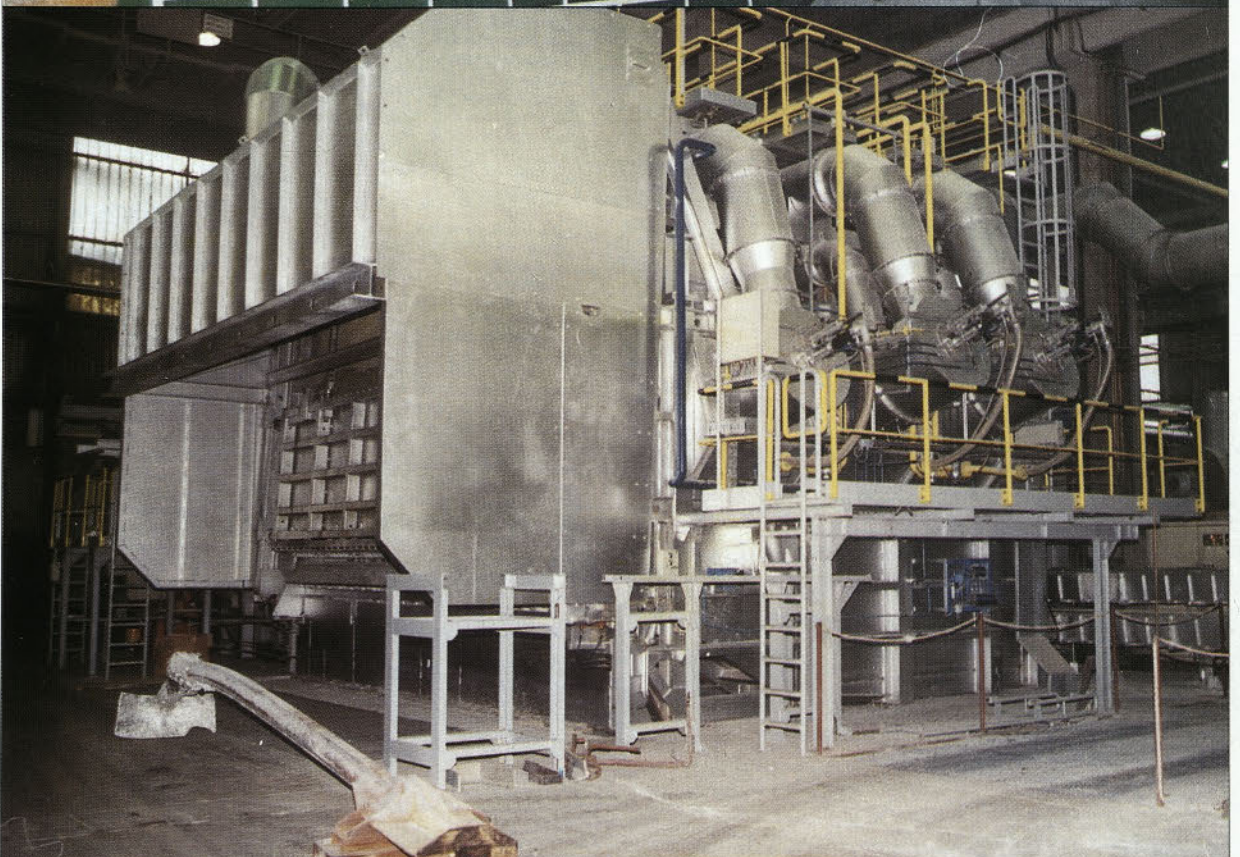
Kot da bi pesnik slutil, da se bo v Talumu v letošnjem letu zgodil pravi plaz pomembnih dogodkov. Ti zgodovinski dogodki so rezultat različnih tokov, ki so se pretakali najprej v glavah, potem na papirju in na koncu v živi zemlji, betonu, jeklu, elektroniki, energiji, da bi na koncu ustvarili – »novo tovarno.« Z eno besedo, pred nami je - zagon. Oživljajo komore v anodni peči, oživljajo peči v elektrolizi in livarni, oživlja energetika, predelava in pomožni obrati. S standardi za okolje, zdravje in varnost zaključujemo primarno verigo zahtevnih certifikatov kakovosti. Oživlja tudi nasmeh na obrazih ljudi, ki so bili direktno vključeni v projekt, kot tistih, ki so opravljali druga dela. Talum raste!

Grejo po vrsti: Že na prelomu leta se je začelo z gretjem anod v novi kalcinacijski peči. Prvih sto anod je dostavljeno v novo elektrolizo 4. februarja 2002. Toda, to še vedno ni pravi začetek. »Rezultat intenzivnih dvoletnih aktivnosti bo zaključen z optimizacijo procesa in obnovo zadnje stare komore. Torej zagon bo 26. aprila 2002,« pravi g. Šibila. O novi elektrolizi nam je vse znano. Začela je obratovati 18. februarja 2002 s prvo pečjo št. 241. Zapomnimo si to številko. Če bomo kdaj, na kvizu, ali kjerkoli vprašani za našo srečno številko, mirne duše lahko zdikiramo 2-4-1. »V livarni smo zgradili tovarno v tovarni,« pravi g. Kožuh. Gre za novo komorno talilno peč, ki bo aluminij proizvajala s pretapljanjem sekundarnega aluminija. Peč je uspešno zagnana 27. februarja 2002. Ima kapaciteto 60 ton in sama lahko letno proizvede do 60.000 ton. Septembra letos bo zaključen zadnji del projekta modernizacije z zagonom nove livarne zlitin. Področje kakovosti bo dopolnjeno s standardi za dobavitelje avtomobilskih delov in s standardi za akreditacijo analitskih postopkov. Talum bo še rasel!

Preden se vrnemo na misel pesnika, preberimo še nekaj stavkov iz njegove popotnice: »Obstajajo srca, tako okrutna, da se pričnejo taliti šele pri 658 stopinjah celzija. A tališče ni bistveno. Neprimerno pomembnejša je prevodnost. Da si, neglede na to, kar počneš, v svojem početju prevoden. 99,9 procentov, mogoče, če gre. Bistvena je ljubezen kot zmožnost prevajanja tega, kar dobimo, kar smo dali in prejeli pomnoženo nazaj. Naj ne gre nič od nas v izgubo.« Ko sem pisatelja na enem literarnih večerov pohvalil za to »hvalnico aluminiju«, ki je v resnici namenjena človeku, ga je bolj zanimalo, kako smo to mi sprejeli? Žal, slabo. Mnogi v Talumu niso tega razumeli. Zmotile so jih tudi fotografije nagih bram, okroglic, palic in aluaktov. Preveč naravno, da bi bilo sprejemljivo! Ni čudno, saj živimo v svetu zlaganih vrednot in erotičnega oglaševanja, kje prevladuje umetna lepota, katere osnovni namen je, da se želja in poraba razmahne, da družba sploh lahko deluje. Toda, na srečo, v Talumu nenehno dokazujemo, da ni vse tako črno.

Vsak projekt in zagon procesa je enkratno dejanje, *čisti tok* pa je večer in ga bo prej ali slej sprejela večina ljudi. Tisti, ki to razume in obvlada, je gospodar Taluma!

Ivo Ercegović

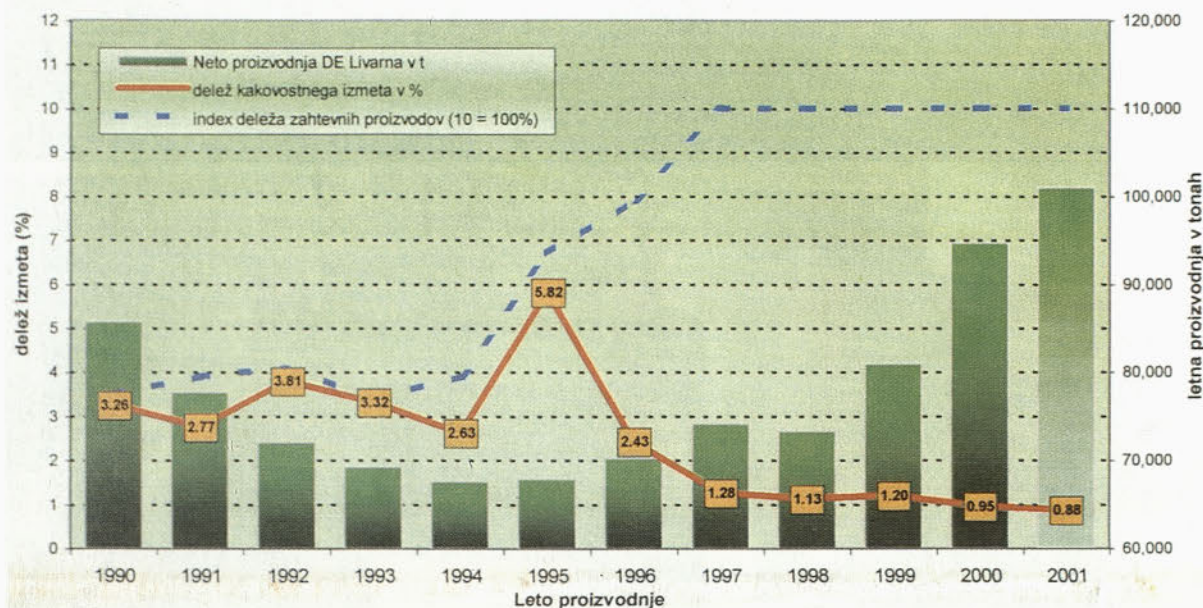
Na vrsti je livarna

Medtem ko na bivšem skladišču drogov raste nova livarna za proizvodnjo livarskih zlitin, smo v obstoječem obratu livarna 3 zagnali novo dvokomorno talilno peč in posodobili proizvodnjo bram. Kljub obsežnim gradbenim delom v okolici proizvodnih obratov in v neposredni proizvodnji, delo poteka z nezmanjšano kapaciteto. Za razliko od več let trajajočih priprav na posodobitev, poteka izgradnja novih objektov hitro, dela pa bodo zaključena v zelo kratkih rokih.

Rekordna proizvodnja v letu 2001

Rezultate že uvedenih sprememb ponazarja grafični prikaz proizvodnje po letih, ki pa žal ne izpove koliko truda je bilo potrebno vložiti za doseženi nivo. Kljub povečanju količin in vedno ostrejših zahtev kupcev, uspešno ohranjamo visoki delež kakovosti.

V času investicij so pričakovanja vedno velika vendar se na področju dela tudi po zagonu novih kapacitet ne bo nič bistveno spremenilo. Nove naprave bodo le sredstvo za enostavnejše doseganje višjih proizvodnih ciljev, doseženi rezultati pa bodo še vedno odvisni od sposobnosti in angažiranosti celotnega proizvodnega osebja še zlasti od znanja.

Z rekordno količino preko 100.000 t neto proizvodnje livarne in uporabo več kot 30.000 t kupljenega aluminija v letu 2001, je bila z obstoječo opremo dosežena zgornja meja obvladljivosti proizvodnje. Kljub povečanju količin in vedno ostrejših zahtev kupcev, uspešno ohranjamo visoki nivo kakovosti.

Doseženi rezultati niso bili podarjeni, pa tudi slučajno se niso zgodili. Od kritičnega obdobja v devetdesetih do zavidljivega v zadnjih letih je bilo opravljeno ogromno delo.

Razvoj

Razvojni cikel livarne je potekal v več fazah, modernizacija proizvodnje drogov leta 1996 in ukinitve komercialno neznimivih proizvodnih programov pa sta pomenila začetek večletnega iskanja oz. uvajanja učinkovitejših načinov za večjo in bolj kakovostno proizvodnjo livarne.

Izbira nove tehnologije ni bila enostavna naloga, veliko različne opreme, številne možnosti in ponudniki pa so vsi

stvar še zapletli.

V zadnjih dveh letih pridobljene izkušnje predvsem na področju pretapljanja odpadnega aluminija so botrovale k nakupu talilne opreme, o kateri nismo v preteklosti nikoli niti razmišljali. Razvoj na področju proizvodnje livarskih zlitin je prispeval k oblikovanju za Talum močno spremenjenega koncepta proizvodnje.

Pričakovanja

Od novih naprav pa pričakujemo predvsem naslednje:

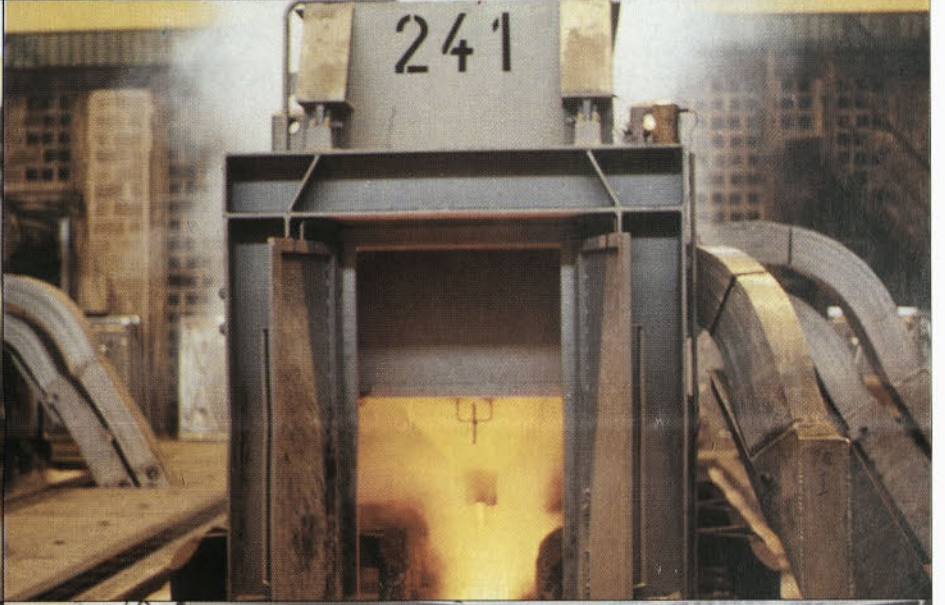
- Zmogljivost livarne bo bistveno večja od proizvodnih zmogljivosti primarnega aluminija, proste kapacitete pa bodo zapolnjene z nakupom dodatnih količin aluminija.
- Uporaba odpadnega aluminija je v preteklih letih predstavljala velik izziv in pogoste težave. Nova tehnologija bo omogočila pretapljanje veliko večje količine materialov slabše kakovosti, tehnološka zanesljivost bo boljša, okolje manj obremenjeno, donosnost prodaje pa dvakrat večja kot z uporabo kupljenega primarnega aluminija.
- Delo bo kljub večji produktivnosti enostavnejše, delovne razmere za zaposlene pa bolj prijazne. Za realizacijo proizvodnje v preteklem letu je bilo npr. vloženo mnogo več truda in dela, kot bo to potrebno v naslednjih letih za skoraj podvojene količine.

Z izbiro tehnologije in zagonom naprav bomo naredili samo en korak v procesu posodabljanja proizvodnje. V naslednjih mesecih nas čaka še veliko dela predvsem pri spoznavanju delovanja, uvajanju naprav v proizvodnjo in iskanju najučinkovitejših organizacijskih rešitev v postopkih dela. Kako bomo pri tem uspešni bodo pokazale bilance uspeha poslovanja Taluma v naslednjih letih.

Zvone Banko

Zagon elektrolize

Pridobljen še en certifikat OHSAS 18001

Verjetno se še malo kdo spomni dogodkov v septembru, ko so potekala intenzivna pripravljala dela za presojo sistema Varnost in zdravje pri delu. Tistim, ki smo bili v večernih urah 21. septembra 2001 prisotni pri končnem poročanju presojevalcev, je bilo že pred tem jasno, da je sistem dober in da ni nobenih zadržkov za pridobitev certifikata v skladu s standardom OHSAS 18001. Še posebej nam je laskala pohvala angleškega presojevalca, ki je zatrdil, da tako skladnega sistema iz področja varnosti in zdravja še ni srečal v svoji desetletni karieri presojevalca. Torej nobenega dvoma ni bilo več, da bomo certifikat pridobili. Bolj je bilo vprašljivo, kdaj bo certifikacijska hiša BVQI to formalizirala, glede na dolgotrajne interne procedure. In v decembru smo certifikat tudi prejeli. Ni kaj, lepo darilo za Novo leto, čeprav za naše pojmovanje malo pozno. Kakorkoli že, tretji v Sloveniji smo prejeli certifikat OHSAS 18001 za sistem Varnost in zdravje pri delu, ki smo ga brez pomoči zunanjih strokovnjakov vzpostavili v Talumu. Dobra osnova zanj nam je bil sistem Ravnanje z okoljem, ki je po strukturi sličen sistemu Varnost in zdravje pri delu. Po dveh letih vztrajnega in prizadevnega dela vseh, ki so bili neposredno vključeni v snovanje ter uvajanje sistema, in kljub nasprotovanju nekaterih, ki niso razumeli pomembnosti in potrebe po uvedbi tega sistema, pomeni pridobitev certifikata OHSAS 18001 priznanje opravljenega dela in pravilnosti naše odločitve.

Sam sistem je zasnovan na aktivnostih planiranja, ki slonijo na ocenitvi tveganj. Iz ocenitev sledi program ukrepov in nato politika z okvirnimi in izvedbenimi cilji. Izvajanje planiranih aktivnosti in ukrepov se preverjajo s presojami, pregledi in obravnavanjem na odboru za Varnost in zdravje pri delu. Analiza in preverjanje učinkov je v končni fazi osnova za ponovno ukrepanje, ki zmanjšuje tveganja, posledično tudi pojav nesreč ali z delom povezanega slabega zdravja zaposlenih. Sistem Varnost in zdravje pri delu pogojuje stalno preverjanje pogojev dela, nadziranje posebej kritičnih operacij dela in spreminjanje naprav kakor tudi procesov in z njimi povezanih aktivnosti izvajalcev del. Posebej je potrebno analizirati nesreče, pa tudi dogodke, ki bi lahko povzročili nesrečo, in na osnovi izsledkov analiz določiti ukrepe za njihovo preprečitev. Delovanje sistema Varnost in zdravje zaposlenih je podprto z učinkovitim dokumentacijskim sistemom, v veliki meri privzetem po sistemu Obvladovanje kakovosti.

Letos končujemo projekt Modernizacije primarne proizvodnje aluminija – druga faza, v katerem so zajete tudi spremembe, ki bodo na mnogih področjih bistveno zmanjšale tveganja. Kar nekaj dela nas v prihodnje čaka še na področjih urejenosti proizvodnih in pomožnih prostorov, pri uveljavitvi doslednega izvajanja navodil za varno delo in pri dosledni uporabi osebnih zaščitnih sredstev.

Torej certifikat smo pridobili, kar je vsekakor velik uspeh, vendar tako kot pri vseh ostalih ima tudi ta omejen rok veljavnosti in morali si bomo stalno prizadevati, da bomo njegovo veljavnost podaljševali. Pa vendar ne gre izključno za sam certifikat, delo v urejenem okolju, varno in zdravju neškodljivo delo so cilji, ki jim sledimo in ki bodo pripomogli k zadovoljstvu nas vseh, ki v Talumu delamo. Verjamem, da bomo vsem tem izzivom tudi kos.

Certifikat sistema vodenja poklicnega zdravja in varnosti

prejme

TALUM d.d.

Kidričevo, Slovenija

Bureau Veritas Quality International (BVQI) potrjuje, da je bila opravljena presoja sistema vodenja poklicnega zdravja in varnosti pri navedeni organizaciji in da je uveden sistem skladen z zahtevami standarda:

STANDARD

OHSAS 18001:1999

DEJAVNOSTI ORGANIZACIJE VKLJUČUJEJO

RAZVOJ, PROIZVODNJA IN TRŽENJE PRIMARNEGA ALUMINIJA, ALUMINIJEVIH ZLITIN IN ALUMINIJEVIH PROIZVODOV

Prvotni datum odobritve: **9. NOVEMBER 2001**

Pod pogojem, da organizacija neprekinjeno zagotavlja zadovoljivo upravljanje sistema vodenja poklicnega zdravja in varnosti je veljavnost tega Certifikata do:

9. NOVEMBER 2004

Datum izdaje: **15. NOVEMBER 2001**

SAFETY CERT®

Za Bureau Veritas
Quality International

Certifikat št.: 90789

Upokojitev v letu 2002

Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju se uporablja od 1.1.2000 dalje, vendar se pogoji za upokojitev spreminjajo postopoma iz leta v leto (predvsem pri ženskah). Na kratko vam bom napisala pogoje, ki jih morate izpolnjevati za upokojitev v letošnjem letu.

Pogoji za upokojitev, za zaposlene, so naslednji.

Moški se lahko upokoji, če je star:

- 58 let in ima 40 let pokojninske dobe, ali
- 63 let in ima najmanj 20 let pokojninske dobe, ali
- 65 let in ima najmanj 15 let zavarovalne dobe, ali
- 58 let in ima najmanj 35 let pokojninske dobe, če je bil 31.12.1999 invalid II. ali III. kategorije. Če pa ste ali ste bili zaposleni na delovnem mestu, kjer je priznana doba s povečanjem (benefikacija), se pogoji za upokojitev spremenijo in je odvisno od priznane dobe s povečanjem. Takšni pa mora imeti skupaj z benefikacijo 40 let pokojninske dobe in ustrežno starost. Na primer: če mu je bila priznana doba s povečanjem 3 leta, se lahko upokoji pri 55. letih in imeti mora 40 let pokojninske dobe.

Tudi za tiste, ki se jim je do uveljavitve novega zakona zavarovalna doba štela s povečanjem, se starostna meja, predpisana za pridobitev starostne pokojnine in polna starost, zniža za toliko mesecev, za kolikor je bila povečana zavarovalna doba.

Ženska se lahko upokoji, če je stara:

- 54 let in ima 35 let in 3 mesece pokojninske dobe, ali
  - 59 let in ima najmanj 20 let pokojninske dobe, ali
  - 61 let in ima najmanj 15 let zavarovalne dobe, ali če je bila 31.12.1999 invalid II. ali III. kategorije:
  - 53 let in ima najmanj 30 let pokojninske dobe, ali
  - 58 let in ima najmanj 20 let pokojninske dobe, ali
  - 60 let in ima najmanj 15 let zavarovalne dobe.
- Za vsakega posameznega zaposlenega so pogoji različni,

odvisno od pokojninske dobe, starosti, benefikacije, število otrok, zaposlitvijo pred 18. letom itd.

Za pridobitev pravice do starostne pokojnine v letu 2002 je določena tudi **polna starost**, za moške je 59 let in 6 mesecev, za ženske pa 54 let.

Znižanje polne starosti

Na račun starševstva se polna starost zniža za:

1 otroka	1 mesec in 15 dni
2 otroka	3 mesece in 23 dni
3 otroke	6 mesecev in 23 dni
za vsakega naslednjega	dodatno še 3 mesece in 23 dni

Starša si lahko to boniteto tudi razdelita. Če imata dva otroka, lahko uveljavita znižanje polne starosti, vsak za enega otroka.

Starost za upokojitev ne more biti nižja od 53 let za žensko, za moškega pa 58 let. V praksi to pomeni, da pride znižanje starostne meje bolj do izraza pri zaposlenih, ki imajo krajšo pokojninsko dobo.

Ženska, ki se je vključila v zavarovanje pred dopolnitvijo 18. leta starosti in do upokojitve ni imela nobenih prekinitev zavarovanja zaradi rednega šolanja, materinstva ali drugih razlogov, ima pravico še do znižanja starostne meje, ki je v letošnjem letu za vsako leto dela pred 18. letom po 1 mesec (npr.: če se je zaposlila s 15. leti, pridobi 3 mesece).

Pokojninska osnova za izračun pokojnine

Po novem bo pokojninska osnova odmerjena od mesečnega povprečja plač, ki jih je zaposlen-i(na) prejel-a oziroma od zavarovalnih osnov, od katerih so mu bili obračunani prispevki v katerikoli zaporednih 18-ih letih zavarovanja po 1. 1. 1970, ki so za zaposlen-ega(o) najugodnejša. Če zaposlen-i(na) v navedenem obdobju ni dosegel(a) vsaj 18 let zavarovanja, se mu(ji) za zavarovalno osnovo upoštevajo plače iz vseh let zavarovanja po 1. 1. 1970.

Podaljševanje obračunskega obdobja, iz katerega se vzamejo plače ali zavarovalne osnove za izračun pokojninske osnove, od dosedanjih desetih zaporednih let zavarovanja, bo potekalo postopno tako, da se je v letu 2000 vzelo 10 najugodnejših zaporednih let, nato pa se bo obračunsko obdobje do leta 2008 podaljšalo za po eno leto v začetku vsakega novega koledarskega leta.

V letu 2002 se upošteva za izračun pokojnine 12 let zavarovanja po 1.1.1970.

Še veliko bi bilo potrebno napisati, vendar mislim da je za tokrat dovolj informacij, saj bodo že te vzbudile nešteto vprašanj. Vsakega posameznika pa je potrebno obravnavati posebej, saj je vsak poseben primer.

Jožica Tumpej

Iz poročila SVD

Varstvo pri delu v letu 2001

Ocena varstva pri delu se ugotavlja predvsem na podlagi števila poškodb pri delu in na osnovi števila izgubljenih delovnih dni zaradi poškodb pri delu.

Podatki o številu poškodb nam kažejo, da se je število poškodb pri delu v primerjavi s prejšnjim letom povečalo.

V letu 2001 se je pripetilo 32 poškodb pri delu in 5 poškodb na poti.

V letu 2000 se je pripetilo 20 poškodb pri delu in 9 na poti. Torej se je število poškodb pri delu povečalo za 60 odstotkov.

V letu 2001 se je povečalo število izgubljenih dni zaradi poškodb pri delu za 143 % v primerjavi z letom 2000. Zaradi poškodb pri delu je bilo v letu 2001 izgubljenih 1315 delovnih dni, v letu 2002 pa 541 delovnih dni. Skupno pa smo v letu 2001 izgubili 1527 delovnih dni, od tega:

- za poškodbe pri delu v letu 2001, prijavljene na obrazcu ER-8 - 890 dni
- za poškodbe pri delu iz leta 2001, bolniški stalež do 8 ur - 6 dni
- za poškodbe pri delu iz leta 2000 - 407 dni
- za poškodbe pri delu iz leta 1998 - 18 dni
- za poškodbe na poti v letu 2001 - 212 dni

Vzrok za povečanje poškodb je v dodatnih delih na projektu MPPAI in tudi zaradi subjektivnih faktorjev posameznikov.

Poškodbe so se povečale predvsem v DE Vzdrževanje (10 poškodb), v DE Livarne (7 poškodb) in DE Rondelice (4 poškodbe). Na povečanje števila izgubljenih dni v letu 2001 sta vplivali predvsem dve težji poškodbi, ki sta se pripetili v letu 2000 in se je bolniški stalež nadaljeval v letu 2001.

Teniška sekcija Talum Kidričevo

V Talumu že vrsto let deluje teniška sekcija. Znotraj le te se skozi vse leto srečujejo in družijo ženske in moški, ljubitelji igranja tenisa. To druženje pa poteka na različnih turnirjih, družabnih srečanjih in ligaških tekmovanjih.

Tudi letošnje leto želimo nadaljevati z aktivnim delom v sekciji in sicer:

- Turnir posameznic in posameznikov
- Turnir dvojic
- Tekmovanje v ligi Poetovio
- Srečanje z ekipami iz drugih občin

Zraven navedenega smo vključeni v projekt ZDRAVO TALUM z namenom, da bi pomagali vključiti se v igranje tenisa vsem zaposlenim, ki jih ta igra zanima oziroma veseli. Vabimo vas, da se nam pridružite.

Ivan Mazera

O drogah

Droge so nam na nek način še tako daleč, dejansko pa so "že" tu. Na naši ulici, šoli, morda celo v našem domu. Vsako prepričevanje, da jih v našem okolju ni, je slepljenje. Dejstvo je, da se v Sloveniji z njimi srečujemo tako v velikih količinah po deset in celo sto zaseženih kilogramov, ki jih kot del organizirane mreže tihotapcev drog vede ali nevede po Evropi prevažajo posamezniki, kot z manjšimi količinami, po katerih segajo vse mlajši in celo otroci. Kriminal in prekrški, ki spremljajo narkomanijo, so del našega vsakdanjika, tako da se trendi v Sloveniji prav nič več ne razlikujejo od tistih v Evropi.

Zla, ki ga droge prinašajo s seboj, je vse več, pa naj gre za smrtne žrtve "predozirancev", družinske tragedije ali pa vse pogostejša kazniva dejanja, predvsem kraje in vlome, v katere so odvisniki prisiljeni, da pridejo do svoje vsakodnevne doze. Droge tako niso problem posameznega odvisnika, tistega, ki jih le poskuša, ali družbe kot celote, ampak vsakega od nas, saj lahko na primer "prevzamejo" našega otroka, posredno ogrožajo naše premoženje, da o povezanosti kuge 20. stoletja in narkomanije ne govorimo. Število "zavoženih" življenj se veča, zato so po mnenju mnogih, ki to problematiko spremljajo na cesti, v živo in ne le v filozofsko razpoloženih krogih, vsaka razmišljanja olegalizaciji mehkejših drog nesprejemljiva. Tudi samo represija na drugi strani ne daje zelenih rezultatov, zato je, kot kaže, edina rešitev v široki družbeni akciji, ki bo temeljila na preventivi - v oblikovanju in najširše izvajanjem nacionalnem programu boja proti drogam, na katerega pa v Sloveniji že vse predolgo čakamo.

Opredelitev pojmov

Droge

Ko govorimo o drogah, največkrat mislimo na marihuano, heroin, kokain, ecstasy, LSD idr. Takšna opredelitev je iz medicinskega vidika pomanjkljiva. Z besedo "droga" namreč označujemo vsako snov, ki je rastlinskega (tudi živalskega ali rudninskega) izvora, in jo uporabljamo v naravni obliki ali pa z njo pripravljamo sestavljena zdravila. Droge so torej po prvotni opredelitvi predvsem naravne zdravilne surovine, ki jih lahko uporabljamo kot začimbe (poper, cimet, vanilija ...), poživila (kava, čaj, kakav ...), ali pa so namenjene uporabi v kozmetične namene (eterična olja, maščobe, voski ...) (Hvalec, 1996). Šele v zadnjem času se z izrazom "droga" označujemo tudi nekatere rastlinske surovine, snovi, sintetična ali polysintetična zdravila ter druge kemične snovi, ki spreminjajo človekovo duševno stanje in s tem normalno delovanje in obnašanje ljudi. Besedna zveza "zloraba drog" pomeni daljše in nekontrolirano jemanje vse večjih količin teh snovi, ki so glede na učinke in posledice (številne telesne in duševne okvare) označene kot "nedovoljene droge". V strokovni literaturi in mednarodnih dokumentih za te snovi praviloma uporabljajo izraze "mamila" ter "psihotropne snovi" oziroma besedno zvezo "mamila in psihotropne snovi" (Medicinska enciklopedija, 1980).

Mamila

Mamila so snovi, ki z delovanjem na osrednje živčevje ublažijo bolečino, neprijetna občutenja, človeka omamijo ali uspavajo (Leksikon Medicina, 1983). Mamila so torej zgolj snovi, ki imajo omamni ali opojni učinek (npr. opij in njegovi derivati - morfin, heroin, kodein, metadon ...). Snovi, ki nimajo omamnih, ampak nasprotne učinke (poživitev, halucinacije ...) ne uvrščamo med mamila, temveč med psihotropne snovi (Hvalec, 1996).

Psihotropne snovi

Psihotropne snovi so snovi, ki delujejo na človekovo duševnost oziroma povzročijo določeno duševno spremembo (Milčinski, 1978). Po mednarodni konvenciji o psihotropnih snoveh iz leta 1971 je psihotropna snov lahko naravna ali sintetična. Med psihotropne snovi uvrščamo kanabis (marihuano, hašiš), stimulanse (kokain, kofein,

nikotin, amfetamin, metamfetamin, "ecstasy" ...) in halucinogene snovi (LSD, DMT, DOM, DET, PCP, meskalin, psilocibin ...) (Hvalec, 1996). Prekurzorji (predhodne sestavine za mamila in psihotropne snovi) Prekurzorji so praviloma povsem legalne kemikalije, ki jih uporabljajo v kemični in farmacevtski industriji. Uporabljajo jih tudi pri nezakoniti proizvodnji (izdelavi ali predelavi) številnih vrst mamil in psihotropnih snovi v ilegalnih laboratorijih. Proizvodnja in promet s prekurzorji sta v večini držav zaradi preprečevanja zlorabe pod strogim nadzorom. Prekurzorji oziroma predhodne sestavine se večinoma zlorabljajo kot neposredne surovine za izdelavo mamil in psihotropnih snovi in postanejo sestavni del kemijske strukture nastalih snovi. Med prekurzorje pa uvrščamo tudi topila in reagente, ki jih uporabljajo v postopku izdelave mamil in psihotropnih snovi kot pomožne kemikalije, zlasti pri izločanju, ločevanju, čiščenju oziroma končni obdelavi. Posamezne prekurzorje je možno nadomestiti tudi z drugimi podobnimi snovmi (Hvalec, 1996). "Designer" droge "Designer" droge so snovi, ki jih izdelujejo v laboratorijih in ne vsebujejo naravnih substanc. Učinki teh snovi so načrtovani (poživitev ali povzročanje halucinacij). Ker jih proizvajajo v ilegalnih laboratorijih, njihova sestava in vsebnost psihoaktivne snovi v njihovi sestavi zelo nihata. Učinek na organizem je zato nepredvidljiv, zlasti zaradi pogoste nečistosti in prisotnosti številnih drugih nevarnih snovi (Schumacher, 1997). T.i. "designer" droge so snovi, ki nastanejo s spremembo strukture že znanega in prepovedanega mamila ali

psihotropne snovi s pomočjo kemičnih postopkov. Na ta način se "proizvajalci" izogonej zakonsko določenim ukrepom nadzora, obenem pa ohranijo celokupno povečajo učinek snovi na človeški organizem. Med te snovi sta do pred kratkim spadala tudi MBDB (N-metil-1-(3,4-metildioksifenil)-2-butanamin) in BDMPEA oziroma t.i. Nexus ali 2CB (2,5-dimetoksi-4-bromofenilamin), s katerima so se že srečali slovenski kriminalisti (Hasovič, 1997b). Vlada Republike Slovenije je na predlog ministrstva za notranje zadeve in ministrstva za zdravstvo v začetku leta

1998 izdala novo odločbo o seznamu mamil (UL RS št. 5/98), ki omenjeni snovi uvršča med prepovedane psihotropne snovi.

Narkomanija

Besedo "narkomanija" velikokrat napačno uporabljamo. Pogosto za "narkomane" označujemo posameznike, ki uživajo in so odvisni od katere-

koli vrste mamil ali psihotropnih snovi. Pojem "narkomanija" je nastal v času splošnega pričanja, da samo narkotiki (opij in njegovi derivati) povzročijo stanje odvisnosti. Danes poznamo številne vrste nedovoljenih drog, ki ne spadajo v skupino narkotikov (Milčinski, 1978; Hvalec, 1996). Narkotiki so snovi, ki zmanjšujejo vzdržljivost živčnega sistema, v večjih količinah pa človeka omamljajo in mu jemljejo zavest (Kecmanović, 1989). Namesto izraza narkomanija so se v zadnjih desetletjih bolj uveljavili izrazi, kot so odvisnost od mamil in psihotropnih snovi ("drug dependence"), intoksikacija (občasna ali kronična zastrupljanja) ter toksikomanija (Merc, v: Rogl, 1995).

Toksikomanija

Izraz "toksikomanija" označuje željo in potrebo po uživanju raznih snovi, ki vsebujejo strupe. S tem izrazom zajamemo najširšo paleto odvisnosti od mamil in psihotropnih snovi. "Toksikoman" je torej oseba, ki je z dolgotrajnejšim in čezmernim uživanjem postala odvisna od mamila ali psihotropne snovi (vključno z dovoljenimi) in so se pri njej zaradi tega razvile zdravstvene okvare in socialne težave. Težje oblike toksikomanije so uživanje opiatov (zlasti heroina), alkoholizem, odvisnost od številnih močnejših nedovoljenih psihotropnih snovi (kanabisa, LSD, kokaina, "ecstasyja" idr.), med lažje oblike toksikomanije pa spadajo odvisnost od nikotina, kofeina, teina in številnih blažjih zdravil (Merc, v: Rogl, 1995). Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) je leta 1963 izraz toksikomanija nadomestila s pojmom odvisnost od mamil in psihotropnih snovi (Tanner, 1992).

Odvisnost od mamil in psihotropnih snovi Odvisnost od mamil in psihotropnih snovi pomeni nepremagljivo željo ali potrebo po uživanju teh snovi. Odvisnost prisili posameznika, da si za vsako ceno priskrbi mamilo ali psihotropno snov. Pogosto odvisnost vodi k stalnemu povečevanju določene količine snovi, ki jo posameznik zaužije. Odvisnost je lahko psihična ali fizična (Despotović, Ignjatović, 1980). Psihična odvisnost je značilna za jemanje vseh

vrst mamil in psihotropnih snovi. Kaže se kot močna čustvena in duševna potreba ("drive") po zaužitju mamila ali psihotropne snovi (Despotović, Ignjatović, 1980). Je blažja od fizične odvisnosti in je značilna za začetne faze odvisnosti oziroma za določene psihotropne snovi (npr. halucinogene). Prenehanje jemanja psihotropne snovi v primeru psihične odvisnosti ne povzroči abstinencijskih težav, temveč le neustavljivo željo človeka po nenavadnih doživetjih, ki mu jih nudi snov, če mu je ta na voljo (Kecmanović, 1989). Fizična odvisnost se ne pojavlja pri jemanju vseh vrst mamil in psihotropnih snovi, temveč le pri nekaterih, kot so npr. opiatu in njegovim derivati (heroin). Kaže se kot stanje prilagoditve telesa na snov. Značilnost fizične odvisnosti je abstinencijska kriza, ki se pojavi po prekinitvi jemanja snovi in povzroči zlasti hude telesne bolečine (Despotović, Ignjatović, 1980). Snov povzroči neprijetne in včasih tudi nevarne odzive v presnovi odvisnika. Stanje fizične odvisnosti spremlja povečana toleranca oziroma odpornost do snovi (Kecmanović, 1989).

Toleranca

Toleranca (odpornost do snovi) je pojav, ki spremlja odvisnost od večine mamil in psihotropnih snovi. Za toleranco je značilno zmanjšanje učinka pri ponovljenem zaužitju enake količine snovi. To pomeni, da je potrebno zaužiti večjo količino snovi, da bi dosegli enak učinek (Despotović, Ignjatović, 1980). Toleranca se pojavlja po krajšem ali daljšem uživanju snovi in je značilni znak odvisnosti od mamila ali psihotropne snovi (Kecmanović, 1989).

Abstinenčni sindrom ali "kriza"

Abstinenčni sindrom je splet telesnih in duševnih znamenj, ki nastopijo, ko začne mamilo ali psihotropna snov izginjati iz organizma. Abstinenčne težave izginejo, če odvisnik dobi v telo snov, od katere je odvisen (Despotović, Ignjatović, 1980). "Križa" torej predstavlja skupino različnih znakov, ki se pojavijo po delnem ali popolnem prenehanju jemanja snovi, uporabljenih v daljšem časovnem obdobju in v visokih odmerkih (Kecmanović, 1989).

"Overdose"

"Overdose" je angleški izraz za čezmeren odmerek mamila ali psihotropne snovi. Znaki so praviloma ohromitve osnovnih funkcij organizma. Pri čezmernem odmerku katerekoli mamila ali psihotropne snovi obstaja velika nevarnost trajnih posledic in smrti (tudi v primeru alkohola, kofeina ali nikotina). Čim močnejše je mamilo ali psihotropna snov, tem manjšo količino potrebujemo, da dosežemo učinke prevelike "doze" (Schumacher, 1997).

Pripravila Vera Špendl

Vir: <http://med.over.net/zasvojenost/droge.htm>

ZDRAVOTALUM
Aktivnosti za zdravje

Kako učiti

V okviru izobraževanj Centra za tehnološko usposabljanje (CTU) iz Ljubljane smo se v Talumu dogovorili za seminar oziroma tridnevno delavnico na temo usposabljanje za izobraževanje odraslih. Seminar je bil namenjen našim sodelavcem, ki se ukvarjajo z vodenjem, organiziranjem in izvajanjem izobraževanja in strokovnega usposabljanja odraslih.

Tridnevno učno delavnico je vodil mag. Valentin Gillich, inženir in pedagog, strokovnjak za usposabljanje izobraževalcev (imenoval jih je trenerji), ki je zaposlen je na Poklicni pedagoški akademiji v Gradcu in zunanji sodelavec Inštituta za napredek gospodarstva na Dunaju.

Mag. Valentin Gillich: V sodelovanju s firmo CTU iz Ljubljane sem imel v Sloveniji že več kot 15 predavanj. Opazil sem, da so imeli nekateri trenerji veliko več izkušenj kot vaši. Nekateri v tej skupini še nikoli niso bili trenerji oz. izobraževalci. Ta seminar je bil nekakšen vstop v to materijo. Marsikateremu bodo te izkušnje dovolj, seveda pa so možnosti nadgradnje. Tak trening izvajam tudi pri nas v Avstriji, ampak je štirikrat daljši kot tale tukaj.

Menim, da je lažje izvajati trening, če sodeluje več firm oz. ljudi iz različnih delovnih področij, kjer se izmenjujejo številne izkušnje. Če pa tukaj kdo pove nekaj o tem, kako je oblikovano izobraževanje v podjetju, vedo o tem vsi, le jaz ne.

Udeleženci so lepo sodelovali. Bili so koncentrirani in zelo aktivni pri novih metodah. Posebno doživete je

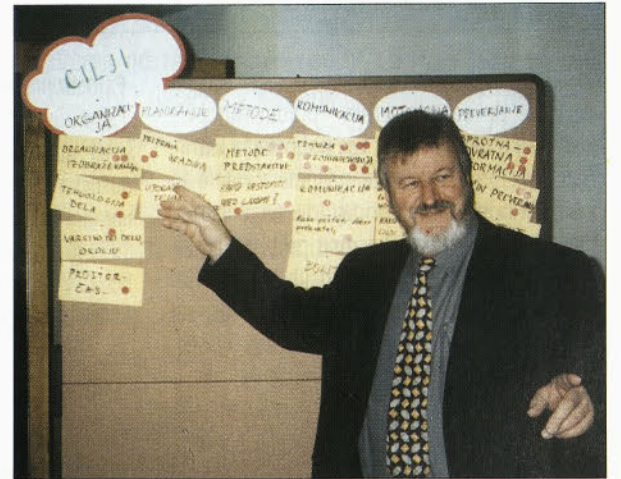
bilo treniranje z video kamero. V začetku sicer z malce treme, ampak ob koncu z velikim zadovoljstvom. Bili so odlični. V bistvu so s svojimi idejami sami oblikovali težišče seminarja.

Udeleženci so ugodno ocenili delavnico, ki je bila naravnana izrazito praktično, zato sem mnenja nekaterih tudi zapisala.

Ivica Urlep Pepelnik: Po začetnem spoznavanju prvi dan, ko se je predavatelju zdelo, da nismo dovolj motivirani, sem imela malo čuden občutek. Toda v nadaljevanju je bilo čisto drugače. Že prvi dan smo morali na listke napisati svoje cilje in želje ter jih nalepiti na tablo. Kar smo slišali, smo preizkušali z vajami. Veliko smo delali v skupinah, po dva, trije, štirje. Predavatelj nam je razlagal, zakaj to, kar delamo, delamo ravno tako, nas nenehno spraševal in na ta način pripravil do tega, da smo razmišljali o tem, kar smo slišali. Že prvi dan smo rekli, da bi radi vedeli, kako spodbudimo slušatelje, da bo predavanje čim bolj zanimivo. Dobili smo napotke, nato pa smo nastopali kot predavatelji. Vsi nastopi so bili posneti. Skupaj smo jih komentirali in ugotavljali, kaj je bilo

prav in kaj narobe. Predavatelj nas je ves čas spodbujal z vprašanji. Bilo je naporno, vendar zelo zanimivo.

Franc Lendero: Zanimivo predavanje in predavatelj pravi mojster svojega poklica. Metode dela, ki jih je prikazal, so bile nekaj posebnega. Spoznali smo, da se z določenim načinom dela, ki ni niti tako zapleten, v izobraževanju marsikaj dosežemo in mimogrede ugotovili, da ni učinka, če nekaj na dolgo in široko razlagamo. Všeč mi je bil njegov način, kako nas je

Predavatelj mag. Valentin Gillich

pripravil do sodelovanja in nenehno spodbujanje, da smo odgovarjali in izražali svoje želje.

Iztok Trafela: Če nekoga poučujemo je zelo pomembno, da ga tudi naučimo. Kako in kaj ga naučimo, je predvsem odvisno od predavatelja. Dober predavatelj poskrbi za primerno organizacijo tečaja, slušateljem primeren nivo literature in podajanja snovi ter teorijo potrjuje s praktičnimi primeri. Osnove za omenjeno smo spoznali in praktično preizkusili na seminarju, ki ga po predstavljenih temah in po animaciji predavatelja ocenjujem za zelo dobrega.

Vili Korže: Ob prejemu obvestila, da se udeležim učne delavnice na temo "usposabljanje za izobraževanje odraslih", sem bil malce v dvomih. Zakaj?

Pred leti sem se že udeležil podobne delavnice, ki pa ni prinesla pričakovanega, zato sem to delavnico sprva jemal z nekim dvomom, vendar sem se motil. Omenjena delavnica me je prijetno presenetila, saj sem na njej dobil vrsto informacij oziroma spoznanj. Najbolj sem zadovoljen s praktičnim delom delavnice, od katere smo tudi največ pridobili. Izkušnje mi bodo pri mojem delu (poučevanje) še kako koristile. Priporočam jo vsem, ki morajo pri svojem delu izvajati usposabljanje, podajati informacije in podobno.

Pogovarjala se je Vera Pekar

Delo v skupini (od leve) Izток Trafela, Vili Korže, Branko Hertiš, Franc Lendero

Letovanje v Nerezinah in Červarju

Poglejte in se odločite. Rok prijave je 15.3.2002

17.6.2002	-	24.6.2002	Upravičenci do letovanja so delavci naslednjih družb:	letujejo le zraven delavca in ne namesto njega. V primeru, če delavec zlorablja to pravico, naslednjih 10 let ne bo mogel letovati v kapacitetah podjetja.
24.6.2002	-	01.7.2002		
01.7.2002	-	08.7.2002	Talum, Alin, Lego-A, Revital,	
08.7.2002	-	15.7.2002	Storal, Vargas-Al in Vital ter njihovi upokojenci, če bodo po izvedbi razpisa ostala prosta mesta znotraj počitniških kapacitet. Zraven delavca lahko letujejo člani njegove družine (nepreskrbljeni otroci, posvojenci, zakonec, zunajzakonski partner, pastorki). Vsi ti lahko	
15.7.2002	-	22.7.2002		
22.7.2002	-	29.7.2002		
29.7.2002	-	05.8.2002		Prijavnice oddajte v vložišče pošte Taluma.
05.8.2002	-	12.8.2002		
12.8.2002	-	19.8.2002		
19.8.2002	-	26.8.2002		
26.8.2002	-	02.9.2002		

Zahvala

Ob smrti našega dragega **Joškota Lampergerja** iz Lovrenca na Dravskem polju

se iskreno zahvaljujemo sindikatu Taluma in še posebej njegovim sodelavcem in prijateljem za izkazano pozornost in sočutje, za cvetje in sveče v njegov spomin.

Žena Anica in otroka Andreja in Danijel

Kako predstaviti svoje zamisli, rešitev...

Naši možgani oziroma zavest so neusahljiv vir zamisli, pobud in rešitev, ki jih hočemo tudi praktično udejanjiti. Vendar se na točki, ko naj bi misel postala beseda, lahko pojavi ovira; naše zamisli se soočijo z zamislivi naših nadrejenih, sodelavcev, poslovnih partnerjev ali kupcev. Čeprav sami pri sebi vemo, da je naša zamisel odlična, se nam zgodi, da prevlada rešitev, ki je slabša in ima več pomanjkljivosti. Kaj naj torej storimo, da s sestankov ne bomo odhajali poparjeni in jezni sami nase; češ, imel sem tako dobro rešitev, pa nisem našel pravih besed, da bi jo povedal? Kako torej predstaviti svoje mnenje, zamisel, rešitev ..., da bi postala zanimiva oziroma sprejemljiva tudi za druge?

Če bi radi, da naš predlog oziroma zamisel zadene žebličico na glavico, mora biti njena predstavitev strukturirana tako, da bomo z njo dosegli naslednje cilje:

- sogovornike moramo pripeljati do tega, da bodo dejansko stanje videli takšno, kakor je oziroma tako, kot smo ga predstavili,
- moramo jih prepričati, da si bodo želeli doseči cilj,
- moramo jim dokazati, da s predlaganimi ukrepi oziroma rešitvijo cilj lahko dosežemo,
- prepričljivo moramo pojasniti, da nobeni drugi ukrepi ne bodo pripeljali do zaželenih rezultatov oziroma uspeha (ovreči moramo morebitne nasprotne argumente).

Če bomo svoje predloge oziroma zamisli začeli predstavljati takole, teh ciljev prav gotovo ne bomo dosegli:

Jaz mislim, da je nakup novih službenih avtomobilov nujen. Ta trenutek je to gotovo najbolj pomembna investicija. Avtomobili, ki jih ima komerciala, so čisto na koncu in so večkrat na popravilu kot pa v uporabi. Zaradi tega imamo kar naprej težave in sploh ne moremo več normalno delati. Z nakupom treh novih avtomobilov bi to nekako rešili. To sploh ne bi bil tako velik strošek. Predlagam, da takoj...

Takšen način predstavitve je preveč posplošen, poln subjektivnih mnenj in neargumentiranih navedb ... Kaj torej storiti? Katera so tista retorična pravila, s katerimi bomo našo predstavitev smiselno oblikovali, pojasnili svojo rešitev in prepričali sogovornike? Če želimo, da bi se sogovorniki res "ogreli" za naš predlog, jih moramo pritegniti že na začetku. Za to potrebujemo učinkovit **uvod**, ki ga lahko oblikujemo na dva načina. Prvi način je **induktivni**, poslužujejo se ga predvsem Američani. Pri tovrstnem uvodu začnemo govoriti o nečem konkretnem. Lahko je to konkreten dogodek, ki se je zgodil nam ali komu od naši najbližjih, prijatelju, znancu..., lahko je to anekdota, citat, aforizem in podobno. Ponavadi se takšni uvodi začnejo s privlačnimi stavki, kot so:

Direktor velikega nemškega podjetja mi je pred leti dejal, da ... Veliki izumitelj Edison je ob neki priliki dejal ... Ko sem lani obiskal mednarodni avtomobilski sejem, sem ...

Paziti moramo le to, da se bo uvodna zgodba smiselno in pomensko navezovala na naš problem. Če namreč na koncu nihče ne ve, kakšen pomen je imela, je bolje, da jo izpustimo.

Induktivni uvod, kjer se iz konkretnega premikamo k splošnemu, za nas Evropejce ni ravno značilen. Dosti bolj nam je pri srcu uvod, ki vsebuje nekaj splošnih in vljudnostnih fraz (*Namen današnjega sestanka je ... Rad bi vam spregovoril o ..., Predstavil bom ...,* potem pa takoj preidemo na bistvo problema oziroma na opis stanja. Na sestankih pa največkrat povzamemo tisto, kar so povedali predhodni sogovorniki:

Kot sta že omenila kolega, je za nas pomembno, da...

Takemu uvodu pravimo **deduktivni** uvod – samo povemo, o čem bomo govorili, potem pa nadaljujemo s splošnim stanjem in kasneje preidemo na konkretno rešitev.

Možnosti zanimivega in učinkovitega uvoda torej poznamo. Kako pa predstaviti problem, ki ga je treba rešiti? Lahko začnemo s splošnim **opisom stanja** oziroma trenutne situacije, v kateri smo. Za opis uporabimo tisto, kar je nesporno – to so objektivna dejstva. Dejstva, ki jih navajamo pri opisu, so različna. To so lahko vzroki, ki so nas pripeljali v trenutni položaj, posledice, ki so pri tem nastale, časovni obseg problema, kdo je udeležen, kaj se trenutno dogaja ... Vrednost in veljavnost teh dejstev podkrepimo s podatki, izračuni, rezultati raziskav, ... pa tudi s ponazoritvami in primeri, ki prikazujejo trenutne razmere:

Povprečna starost našega voznega parka je 7 let, povprečno število prevoženih kilometrov pa je 150000. Po zadnjem servisu prejšnji mesec smo dobili poročilo, kjer piše, da so v posebno slabem stanju vozila, ki jih ima komerciala. Njihovi trije avtomobili so bili zadnja dva meseca sedemkrat na popravilu, kar nas je stalo ... Še posebej neprijetna situacija je bila pred dvema tednoma, ko je bilo treba iti v Koper: dva avtomobila sta bila pokvarjena, eden pa je bil zaseden. Na srečo smo lahko sestanek predstavili na naslednji dan.

Po takem informiranju se moramo usmeriti v prihodnost – **kaj je naš cilj**, ki ga želimo doseči. Pri tem je dobro, da poudarimo pomembnost, ki jo ima cilj za vse nas, njegovo vrednost in pomen za prihodnost. S tem bomo namreč pri sogovornikih dvignili motivacijo, da cilj dosežemo. Da bi nam to čimbolj uspelo, lahko pri tem uporabimo t.i. Ml-sporočila:

Želimo pa... Radi bi, da... Naš namen je... Za nas pa je prav gotovo najpomembneje, da ... (mi vsi imamo skupni cilj)

Lahko postavimo tudi vprašanje, z odgovori pa skušamo doseči strinjanje sogovornikov:

Kaj pa je za nas najpomembneje ...? Gotovo želimo doseči .../ohraniti .../ pridobiti ... (uporabimo Ml.sporočila – *mi želimo*).

Sogovorniki se bodo verjetno z omenjenim ciljem strinjali, vendar pa bodo hkrati sprožili vprašanje: kako pa bomo to dosegli? Vse, kar smo do sedaj povedali o nastalem problemu, so bila samo nesporna dejstva, ki jih je težko omajati, sedaj pa je treba predstaviti **rešitev**, ki bo dala rezultate v prihodnosti; za marsikoga je lahko sporna. Predstaviti moramo vse tisto, kar lahko storimo oziroma bomo storili, da bomo učinkovito rešili problem in dosegli želeno stanje oziroma cilj. Rešitev, ki jo ponujamo, je splet naših skupnih zamisli, predlogov, pobud in preteklih izkušenj. Predstavitev pa naj vsebuje štiri bistvene stvari:

- značilnosti oziroma opis rešitve:
Zato predlagam, da kupimo tri osebne avtomobile

znamke ..., ki so ... Ti avtomobili so namenjeni predvsem za ... Za njih je značilno, da imajo ...

- prednosti; v čem se naša rešitev razlikuje od drugih oziroma kakšna je razlika glede na staro stanje: *V primerjavi z drugimi avtomobili istega razreda, imajo ti avtomobili ... Njihova največja prednost je v tem, da ... Stari avtomobili so imeli samo ... ti pa imajo tudi ...*

- koristi; kaj bomo od rešitve imeli *Z nakupom teh avtomobilov bomo prihranili ... Veliko lažje in hitreje bomo ... Predvsem pa ne bomo imeli več težav z ..., saj bomo lahko ...*

- dokazi, ki so lahko so racionalne narave (podatki, izračuni, statistike, analize ...):

Tehnični podatki kažejo, da ... S tem avtomobilom je možno peljati ... Raziskave so pokazale ... Poraba goriva je ... Njegova cena je ... pri čemer nam prodajalec nudi ...

ali pa emocionalne narave; to so konkretni primeri, ki potrjujejo učinkovitost rešitve:

V podjetju ... so take avtomobile kupili pred tremi leti in do sedaj niso imeli nobenih težav. Še posebej so zadovoljni z njihovo ... Njihove izkušnje z vzdrževanjem pa so pokazale, da ...

Z upoštevanjem vseh teh bistvenih točk bo naša rešitev dobila trdno jedro, ki mu bo v nadaljevanju težko oporekati. Edina naloga, ki nam še ostane, je, da predstavitev rešitve združimo z učinkovitim **zaključkom**. Pri zaključku je pomembno, da predlagano rešitev povežemo z željami in pričakovanji vseh zaposlenih v podjetju. Zato mora biti zaključek izrečen kot poziv k dejanju oziroma akciji:

Zato priporočam, da se odločimo za nakup ... Zato želim, da bi se tudi vsi ostali ... Zato verjamem, da bo to dolgoročno pomagalo pri ... Zato predlagam, da pripravimo ...

Predstavitev, zgrajena na tak način, nam omogoča, da smo našo rešitev konkretno opisali in tudi argumentirali. Najprej smo predstavili objektivna dejstva, oblikovali skupni cilj, potem pa prešli na predlog oziroma rešitev, ki smo jo predstavili na argumentiran način.

Pa še nekaj? Kaj pa, če moramo izpeljati informativni sestanek? Nadrejeni nam je naročil, naj svojim podrejenim sporočimo, da bo prišlo do organizacijskih sprememb. Kako bomo podrejenim predstavili nov način? Tudi tu se spomnimo in se pripravimo po naslednjem modelu: **uvod**, **stanje** (kakšno je trenutno stanje sedaj), **cilj** (kaj vsi skupaj želimo), **rešitev** (kako bomo ta cilj dosegli – predstavimo organizacijske spremembe) in **zaključek** (tu pa spregovorimo o konkretnih zadolžitvah vsakega posameznika oziroma celotnega oddelka). Upoštevajmo eno izmed temeljnih načel: **spremembe je treba pojasniti, ne jih samo zahtevati.**

Tatjana Zidar Gale
Boris Gale

Deset uspešnih let

Podjetje Revital je začelo samostojno delovati 1.1.1992 kot družbeno podjetje, katerega stoodstotni lastnik je Talum, ki se je v času ustanovitve imenoval TGA. V podjetju se jetakrat zaposlilo 83 delavcev, večina iz nekdanje delovne enote Splošne zadeve, ki so bili ugotovljeni kot trajni presežek. Vodstvo Taluma (takrat TGA) je Revitalu omogočilo pogoje za začetek delovanja. V novo podjetje se je prenesla vsa knjigovodska vrednost obratnih in osnovnih sredstev in matično podjetje je vložilo kar nekaj sredstev v možnost zaposlovanja invalidov. Revital je v desetih letih svojo dejavnost še razširil, tako da na trgu pridobiva okoli 40 odstotkov prihodka. Bilo je obdobje, ko je v Revitalu delalo kar 120 ljudi, trenutno pa ima 113 zaposlenih.

Namen ustanovitve podjetja je bil v tem, da bi produktivno zaposlili delovne invalide, ki jih je bilo takrat v TGA kar veliko število. Začeli so z dejavnostmi v okviru tovarne: pošta, čiščenje, arhiv, kopiranje, urejanje okolja v tovarni in vzdrževanje objektov. Takoj na začetku so prešli na novo dejavnost vrtnarstvo, dve leti za tem so odprli tudi cvetličarno, tri leta pozneje prevzeli vzdrževanje okolja občine Kidričevo in od leta 1998 dalje skrbijo za urejenost golf igrišča na Ptuj.

Največ zaposlenih imajo na področju čiščenja. Poleg čiščenja pisarn so namreč prevzeli tudi čiščenje delavniških prostorov, kar so včasih opravljale delovne enote same (poslovni prostori, delavnice, garderobe).

Vrtnarstvo, cvetličarstvo, vzdrževanja okolja in golf igrišče vse to je delo na trgu, kjer se dnevno srečujejo s hudo konkurenco. Stalno so pod nadzorom in nenehno se morajo dokazovati v kvaliteti. Pri urejanju okolja imajo sicer sklenjene pogodbe, toda to ne pomeni, da so lahko brez skrbi. "Nikoli ne veš, kaj se lahko zgodi. Nadzor je velik. Občani so vedno bolj zahtevni, kličejo, opozarjajo, hočejo to in ono, hočejo lepo in urejeno okolico. Mi se seveda trudimo, vendar smo omejeni na prostorski plan in sredstva, ki so dogovorjena v okviru tega. Niti slučajno ne delamo po svoje, ampak po planu. Vsak dan je zapisan in

podpisan v dnevniku. Delo mora biti opravljeno kvalitetno, če ni, ne dobimo plačila," je bil jasen direktor podjetja Stane Medik.

Travnate površine na golf igrišču zahtevajo posebno nego, zato so kupili primerne stroje. "Uprava golfa ima točno določene zahteve in mi jih dosledno upoštevamo. Lahko povem, da je prav golf igrišče na Ptuj dobilo zeleno zastavico, kar pomeni kvalitetno vzdrževano igrišče. To je vsekakor priznanje upravi igrišča in nam, ki ga vzdržujemo in urejamo."

Vse dejavnosti, naj bodo v tovarni ali zunaj nje, temeljijo na trdnih poslovnih odnosih. Tudi v odnosu Talum Revital je tako. "Vsaka ura se piše in plača. Veliko nam pomeni, da nam strokovno področje od financ, organizacije, informatike, pravnih in kadrovskega zadev urejajo strokovne službe v okviru Taluma. To je velika razbremenitev. Še vedno se čuti tudi navezanost na Talum. Vsi jo zaznavajo kot veliko varnost, dokler smo hčera Taluma. V vseh teh letih smo se trudili, da bi to pripadnost začutili tudi v svoji firmi, ki bi jo na primer izkazovali tudi s tem, da bi zaposleni kupovali "doma". Ne mislim, da bi morali, ampak da bi se zavedali, koliko to pomeni za firmo. Teh ciljev še nismo popolnoma dosegli, čeprav se je naša miselnost spremenila, kar dokazujemo

tudi z delom.

Kam bo usmerjenih naslednjih deset let Revitala, jih skrbi vstop v Evropo?

Direktor pravi, da so na področju vrtnarstva tako rekoč že v Evropi. V Revitalu že dolgo vedo, da je rešitev v povezovanju z velikimi firmami s sorodno dejavnostjo. "Rešitev je v masi, velikih količinah, kot ena firma ali pod eno blagovno znamko, le takrat se veliki kupci zanimajo za tebe. Ne bomo pridelovali npr. deset različnih vrtnin, ampak polovico manj, ali samo eno. Ugotavljam, da slovenski kupec vedno bolj ceni domačo robo. Odločiti se bo treba in povezati. Ni tako enostavno proreti na trg."

Jože Svenšek s pomočjo dvigala doseže vsako vejo v krošnji

Branko Cafuta

Roža je dokaj hvaležen artikel, po katerem se potrebe iz leta v leto večajo. Sami opažamo, in to nam priznavajo tudi tujci, da damo nekaj na urejeno okolico in naši balkoni in okenske police so polni rož. Tudi skozi vse leto kupujemo rože kot darilo, izraz pozornosti, ali samo zato, da nam prijetno polepšajo dom. V Revitalu je roža potrošni material, tako pravi direktor Stane Medik, ki mu je treba posvetiti določeno skrb in sredstva. Največje breme jim predstavlja energija, ki se je v nekaj letih podražila kar za sto odstotkov, cene rož pa so ostale enake, nekatere so se celo pocenile.

"Naš dolgoročni cilj je pomladiti podjetje (več kot polovica zaposlenih je stara čez 50 let) in ga na ključnih mestih kadrovske okrepiti. Pri petdesetih letih se ponavadi zdravstvenim težavam, zaradi katerih so bili ljudje premeščeni, pridružijo še nove tegobe in verjamem, da ni lahko. Delamo v različnem delovnem času: premakljivi, izmene, dežurstva, prerazporedive. Če ne bomo delali mi, bodo drugi, če bodo drugi, naš več ne bo. Nimamo izbire. Ljudje se trudijo in z razumevanjem sprejemajo tudi novosti, ki jim olajšajo delo in učinek je večji. Imamo veliko tehničnih pripomočkov, dobre stroje in poudariti moram, da pri tem nikoli ni bilo ovir lastnika. Nasprotno. Uprava Taluma tudi ogromno vlaga v okolje, kar opazijo vsi zaposleni, pa tudi zunanji obiskovalci. Zadovoljni smo, ker so nam zaupali vsa dela pri urejanju okolja, kajti še vedno nas je veliko število zaposlenih in brez zagotovila, da bomo imeli delo, ki bo tudi plačano, je takšni skupini težko preživeti."

In želje? "Upam, da bomo ostali. Trudili se bomo in širili. Želim, da bi bili sodelavci manj bolni in da bi med nami še naprej ostalo razumevanje in zaupanje."

Pred začetkom dela (od leve): Suzana, Lojzka, Ida, Angela, Silva, Tatjana

Vera Peklar